

Agendapunt:	06 Standaarden open		
Bijlagen:	Overzicht standaarden in wet- en regelgeving		
Aan:	College Standaardisatie		
Van:	Forum Standaardisatie		
Datum:	september 2009	Versie	0.2
Betreft:	Standaarden ¹ in wet- en regelgeving		

1 Inleiding

Een uitsluitingcriterium voor opname op de lijsten met standaarden is dat een standaard (voor het desbetreffende toepassingsgebied en organisatorisch werkingsgebied) al is opgenomen in wet- of regelgeving. Regelgeving heeft immers een dwingendere werking dan het principe 'pas toe of leg uit' dat bij de lijsten wordt gehanteerd.

Er bestaat echter geen overzicht van standaarden die in wet- en regelgeving zijn vastgelegd. Bijgevoegd is een eerste aanzet tot zo'n overzicht. Onderstaand (bij 2) wordt toegelicht hoe deze lijst is ontwikkeld.

Er valt een aantal zaken op: er wordt in regelgeving verwezen naar gesloten standaarden, naar standaarden die afwijken van de lijsten met open standaarden en de samenhang tussen de standaarden die worden voorgeschreven is niet geborgd. Daarnaast is het de vraag of het wel verstandig is om standaarden in regelgeving op te nemen. Deze zaken worden onderstaand (bij 3 en 4) toegelicht.

2 Aanpak

De bijgevoegde lijst van standaarden in wet- en regelgeving zijn gevonden door het doorzoeken met trefwoorden² van de database van wetten.nl. Dit is de meest volledige database van wetten, amvb's en ministeriële regelingen die beschikbaar is. Er is ook een oproep geplaatst op de site van het Kenniscentrum Wetgeving, maar dit heeft geen reacties opgeleverd.

In totaal zijn er in 17 regelingen (op niveau van wet, amvb en ministeriële regeling) 57 standaarden gevonden, waarvan 35 verschillende standaarden. De aard van de gevonden standaarden verschilt. Er worden zowel technische als semantische en processtandaarden verplicht.

Het overzicht is niet volledig: standaarden die niet via de gebruikte trefwoorden of via toevallige bekendheid met de regelgeving³ zijn gevonden staan er niet in. Om tot een betere lijst te komen wordt aanbevolen om de bijgevoegde lijst te publiceren en te vragen om verbeteringen en aanvullingen uit het veld door middel van aankondigingen in nieuwsbrieven en mailing naar juristen, informatiearchitecten ed.

¹ Het gaat hier om standaarden die de uitwisseling van informatie op elektronische manier faciliteren.

² De gebruikte trefwoorden zijn: ETSI, CEN, NEN, ISO, XML, OASIS, gegevensmodel, gegevenswoordenboek, informatiemodel, DigiD, PKI.

³ Hiervoor is o.a. het onderzoek "Wettelijk kader e-overheid" als inspiratie gebruikt, waar wet – en regelgeving op het gebied van de e-overheid wordt genoemd.

3 Opvallende zaken

A Verplichting van gesloten standaarden

In twee bestaande (*Uitvoeringsregeling Rijksarchiefwet 1995, Regeling geordende en toegankelijke staat archiefbescheiden*) en in één nog te publiceren regeling (*Ministeriële regeling omgevingsrecht*) komen zeker⁴ zes gesloten standaarden voor.

Dit gaat rechtstreeks in tegen het kabinetsbeleid om open standaarden als norm te kiezen. Aanbevolen wordt om gesloten standaarden te verwijderen uit de bestaande regelgeving bij herziening van die regelgeving.

B Verplichting van standaarden die afwijken van keuzes op de lijsten met open standaarden

Er staan standaarden in regelgeving die afwijken van de standaard (voor hetzelfde toepassingsgebied) die gekozen is op de Forum lijsten met open standaarden. Dit brengt onduidelijkheid met zich mee welke standaard moet worden toegepast. Aanbevolen wordt om standaarden die afwijken van de lijsten met open standaarden te verwijderen uit de bestaande regelgeving bij herziening van die regelgeving.

C Geen samenhang tussen de standaarden

In het overzicht is te zien dat samenhang tussen gekozen standaarden soms ontbreekt. Opvallend is bijvoorbeeld dat het gegevensmodel van de GBA niet de refereert aan de NEN-standaard voor persoonsgegevens die wordt verplicht in het *Besluit standaardschrijfwijze persoonsgegevens*.

4 Wet- en regelgeving als instrument vs. “pas toe of leg uit”

Om de adoptie van standaarden te bevorderen kunnen verschillen instrumenten worden ingezet, van verleiden tot afdwingen. Het zwaarste instrument is de verplichting in wet- en of regelgeving. De wettelijke verplichting wijkt op een aantal punten af van het afdwingen via het “pas toe of leg uit” principe:

- *Scope*. Pas toe of leg uit heeft betrekking op de semi-publieke sector, wet- en regelgeving ook op bedrijven en burgers.
- *Mate van dwang*. Bij pas toe of leg uit is er de optie om niet te voldoen, maar uit te leggen in het jaarverslag. Standaarden in wet- en regelgeving zijn verplicht.
- *Keuzeprocess*. De standaarden voor pas toe of leg uit worden gekozen door een uitgebreide toetsingsprocedure die bijdraagt aan draagvlak en fouten voorkomt (gesloten standaarden opnemen, incompatibiliteiten, etc.) die er in het wetgevingstraject niet goed uitgethaald kunnen worden. Daarnaast is ook versiebeheer geregeld bij de lijsten van het Forum, wat niet ondervangen wordt in wetgevingsproces dat meer statisch van aard is.

Gezien bovenstaande verschillen zal het per situatie verschillen of “pas toe of leg uit” of wet- en regelgeving moet worden ingezet. Als verplichting nodig is voor bedrijven en burgers dan is regelgeving de enige optie. Wanneer in andere gevallen er sprake moet zijn van het gebruik van regelgeving is nog onderwerp van onderzoek. Om toch de voordelen van de pas toe of leg uit lijst te gebruiken kan in dat geval het beste aan de volgende uitgangspunten worden voldaan:

⁴ Niet van alle standaarden is duidelijk of ze open of gesloten zijn, zo wordt vaak geen aparte versie van PDF genoemd, terwijl lang niet alle PDF versies open zijn.

1. neem alleen standaarden op die op de lijst van het Forum staan en dus het open selectieproces hebben doorlopen. Indien een standaard nog niet is opgenomen, omdat deze nog niet is getoetst, de standaard eerst door het selectieproces van het Forum laten gaan voordat deze opgenomen wordt.
2. neem geen versienummers op in regelgeving, maar verwijst naar de lijst voor pas toe of leg uit waar de geldende versie gevonden kan worden;
3. leg de verwijzing naar standaarden zo laag mogelijk neer in de regelgeving (niet in de wet dus) aangezien lagere regelgeving makkelijker te veranderen is en dus beter met de dynamiek van standaarden kan omgaan.

Aangezien organisaties geen dubbele verplichting (via regelgeving en via pas toe of leg uit) opgelegd kan worden voor een standaard voor hetzelfde toepassingsgebied en organisatorisch werkingsgebied, geldt bij de verwijzing van een standaard in regelgeving, die ook op de lijst staat, de zwaardere verplichting uit de regelgeving boven de verplichting van pas toe of leg uit.

5 Conclusies en aanbevelingen

Uit het bovenstaande blijkt dat er een nieuwe manier van omgang nodig is met standaarden in wet- en regelgeving. De huidige regelgeving bevat gesloten standaarden die opgespoord en verwijderd dienen te worden. Nieuwe regelgeving zou in de toekomst alleen standaarden mogen bevatten die via de open procedure van Forum en College op de lijsten zijn geplaatst. Deze voorwaarde en een model voor (dynamische) verwijzing kunnen in de Aanwijzingen voor de regelgeving worden opgenomen.

Om continuïteit van selectie- en toetsingprocedure bij Forum en College te waarborgen dient dan wel in structurele financiering te worden voorzien.